

مسائل سنجش و تشخیص دانش‌آموزان ورودی به مدرسه

سمیه کمالی / کارشناس روان‌شناسی کودکان استثنایی و کارشناس ارشد روان‌شناسی تربیتی

چکیده

نظام‌های آموزش و پرورش کشورها، معمولاً در ابتدای ورود کودکان به مدرسه، به سنجش روان‌شناختی آنان می‌پردازند تا برنامه‌های درسی خود را با وضعیت آنان هماهنگ سازند. در کشور ما نیز از سال ۱۳۷۵ طرحی با عنوان سنجش سلامت جسمانی و آمادگی تحصیلی کودکان بدو ورود به مدرسه به اجرا درآمده که عمدتاً بر مشخصات فردی، مشخصات خانواده، و سنجش وضعیت سلامت جسمی دانش‌آموزان متمرکز است و آمادگی تحصیلی آنان را نیز بر اساس برخی رویکردهای روان‌سنجی، تا اندازه‌ای مورد اندازه‌گیری قرار می‌دهد.

در این مقاله با بررسی رویکردهای جدید و پژوهش‌ها و آثار جدید سنجش روان‌شناختی، نشان داده شده است که کارکرد واقعی آموزش و پرورش ایران در سنجش ورودی دانش‌آموزان به مدارس ابتدایی در مقایسه با مبانی نظری و کارکردهای علمی پیشرفته جهانی در این حوزه از سنجش روانی-تربیتی و هدف‌های اصلی سنجش ورود به مدرسه، فاصله دارد و ضروری است که برخی طرح‌های پژوهشی توسعه‌ای و علمی و کاربردی برای ایجاد تحول در این موضوع حیاتی صورت گیرد.

واژه‌های کلیدی: سنجش روان‌شناختی، دانش‌آموزان استثنایی

مقدمه

شناخته‌شده روان‌شناسی تربیتی و سنجش و ارزشیابی که به دعوت سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور صورت گرفته بود حاضر شود. ملاحظه شد که دغدغه علمی سالیان دوره دانشجویی کارشناسی و کارشناسی ارشد نگارنده از زبان استاد نیز بیان می‌شود و تصمیم گرفته شد که با بررسی چگونگی سنجش ورودی دانش‌آموزان در کشورهای پیشرفته و مقایسه آن با چگونگی سنجش مدارس ایران از دانش‌آموزان ورودی، پاسخی علمی به سؤال خود پیدا کند و آن را در اختیار سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور و دیگر علاقه‌مندان قرار دهد. برای این منظور، با بهره‌گیری از راهنمایی‌های همه‌جانبه و ارزشمند استاد محترم مذکور، با مطالعه منابع اصلی و دست‌اول موجود در کشورهای پیشرفته به زبان انگلیسی که در کتاب‌های درسی جدید

از دوازده سال پیش که نگارنده این مقاله، دانشجوی روان‌شناسی کودکان استثنایی بود و دروس سنجش و تشخیص و آموزش و پرورش کودکان و نوجوانان استثنایی را می‌گذراند و شاهد بود که آموزش و پرورش استثنایی کشور به کار سنجش دانش‌آموزان ورودی به مدرسه می‌پردازد، مدام در این اندیشه بود که تا چه اندازه این ارزیابی‌ها از قوت علمی لازم برخوردار است. نگارنده پاسخی روشن به این سؤال نیافته بود تا این که اخیراً توفیقی حاصل شد که در سخنرانی^۱ یکی از استادان

۱. طرح سنجش سلامت جسمی و آمادگی تحصیلی کودکان بدو ورود به مدرسه از سال ۱۳۷۲ به صورت آزمایشی ابتدا در سه شهر قم و سمنان و ورامین و سپس در سال ۱۳۷۳ در ۲۹ شهر اجرا شد. در سال بعد، شورای عالی آموزش و پرورش آن را به عنوان یکی از شرایط ثبت نام نوآموزان پایه اول ابتدایی تصویب کرد. در نهایت، با پیشنهاد سازمان آموزش و پرورش استثنایی از طریق وزارت آموزش و پرورش در هیأت وزیران بررسی و در اسفندماه ۱۳۷۵ طبق مصوبه شماره ۱۷۷۹/۱۲۷۴۷۲ مورخ ۱۳۷۵/۱۲/۱۹ مقرر شد تا طرح سنجش مذکور زیر نظر شورای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی سازمان به اجرا درآید.

۲. این سخنرانی در تاریخ ۱۳۹۰/۱۱/۲۹ در سالن همایش‌های سازمان

آموزش و پرورش استثنایی کشور در تهران با عنوان "روان‌شناسی و آموزش و پرورش کودکان و نوجوانان استثنایی ایران: رویکردی فراگیر و راه‌یابی‌بخش" توسط آقای دکتر حسین لطف‌آبادی، استاد روان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی، ایراد شد.

انجام دهد که این کوشش صورت گرفت و اکنون فشرده‌ای از آن در این مقاله ارائه شده که امید است بتواند مقدمه مطالعات بیشتر در این مورد باشد.

سنجش وضعیت دانش آموزان سرآمد و عادی و استثنایی

هم در کشور ما و هم در همه جای جهان، بخشی از دانش آموزان ورودی به دبستان را دانش آموزان سرآمد، بخش بزرگی را دانش آموزان عادی و بخشی را دانش آموزان استثنایی تشکیل می‌دهند. دانش آموزان سرآمد^{۱۳}، کسانی هستند که توانایی ذهنی عمومی یا اختصاصی آنان به گونه‌ای معنادار برتر از کودکان عادی است و این توانایی زمینه‌ساز پیشرفت‌های بیشتر آموزشی است. این کودکان معمولاً در ویژگی‌های روانی-حرکتی، حسی، تخیلی، فکری و عاطفی خود متمایز از افراد عادی هستند (کولانجلو و دیویس^{۱۴}، ۲۰۰۳).

دانش آموزان استثنایی، دیگر کسانی هستند که به صورت عمومی در یک یا چند حوزه اختصاصی، در سطحی پایین‌تر از دانش آموزان عادی هستند و نیازهای آموزشی ویژه دارند. این گروه از دانش آموزان، نه تنها در این یا آن مسأله یادگیری، بلکه ممکن است در مسائل ارتباط اجتماعی^{۱۵}، عاطفی، رفتاری، جسمی و اختلال‌های رشدی نیازمند برنامه‌های ویژه آموزشی باشند (ترنبول^{۱۶}، ۲۰۱۲). به این ترتیب، آموزش کودکان و نوجوانان استثنایی، یک مفهوم همانند برای تمام کودکان و نوجوانان نیست بلکه طیف گسترده‌ای را، از خدمات آموزشی متفاوت مختصر گرفته تا امکانات و برنامه‌ها و خدمات آموزشی کاملاً ویژه، در بر می‌گیرد.

دانشگاهی (از قبیل کتاب هیوارد^۱، ۲۰۱۲؛ ترنبول^۲، ۲۰۱۲؛ کاودری^۳، ۲۰۱۱؛ کافمن و هالاهان^۴، ۲۰۰۸؛ و تایلور^۵، ۲۰۰۸) و مقالات جدید انتشار یافته در مجلات علمی-پژوهشی (از جمله مجله آموزش استثنایی؛ مجله بین‌المللی آموزش استثنایی؛ مجله بریتانیایی آموزش استثنایی؛ مجله آموزش استثنایی و توان‌بخشی؛ مجله ژاپنی آموزش استثنایی؛ مجله ناتوانی‌های یادگیری؛ مجله آموزش کودکان استثنایی و مجله شورای کودکان استثنایی) و در پایگاه‌های اطلاع‌رسانی معتبر مربوط به این موضوع (مثلاً در وب‌گاه شورای کودکان استثنایی^۷؛ وب‌گاه شعبه کودکان استثنایی^۸؛ وب‌گاه مرکز یادگیری برای کودکان استثنایی^۹؛ وب‌گاه شورای مانیتوبا برای کودکان استثنایی^{۱۰}؛ وب‌گاه کودکان ناتوان یادگیری^{۱۱}؛ و وب‌گاه سنجش نوآورانه و یسکانسین برای دانش آموزان کم‌توان یادگیری^{۱۲}) در دسترس بود، بنیادهای نظری و قوانین و برنامه‌ها و عملکردهای مؤسسات آموزش و پرورش پیشرفته را بررسی نموده و سپس با مطالعه گزارش‌های عملکرد طرح سنجش سلامت جسمی و آمادگی تحصیلی نوآموزان بدو ورود به دبستان، مقایسه‌ای در این مورد

1. Heward
2. Turnbull
3. Cowdery
4. Kauffman & Hallahan
5. Taylor
6. The Journal of Special Education; International Journal of Special Education; British Journal of Special Education; Journal of Special Education and Rehabilitation; Japanese Journal of Special Education; Journal of Learning Disabilities; Teaching Exceptional Children; & Journal of the Council for Exceptional Children
7. www.cec.sped.org/ (Council for Exceptional Children)
8. www.ncpublicschools.org/ec/ (Exceptional Children Division)
9. www.learningcenter.nj.org/ (The Learning Center for Exceptional Children)
10. www.manitobacec.ca/ (The Manitoba Council for Exceptional Children)
11. www.ldworldwide.org/ (Children with LD)
12. www.WAASWD.org/ (Wisconsin Alternate Assessment for Students with Disabilities)

۱۳. نگاه کنید به: گالاگر، جیمز (۱۳۸۸)

14. Colangelo & Davis

۱۵. نگاه کنید به: کارتلج، جی؛ و میلبرن، جی (۱۳۸۶)

16. Turnbull, Ron

ورود به مدرسه در انگلیس^۳، ۲۰۱۱؛ سنجش آمادگی ورود به مدرسه در کشورهای دیگر^۴، ۲۰۱۱؛ برنامه سرآغاز سانتا کلارا^۵، ۲۰۱۰ و سنجش آمادگی ورود به مدرسه در سانفرانسیسکو^۶، ۲۰۰۷) حاکی از آن است که سنجش دانش آموزان به منظور برنامه ریزی آموزش فردی ورودی به مدرسه لازم است در زمینه‌های زیر به عمل آید:

۱. غربالگری جسمی و دیداری و شنیداری برای تفکیک دانش آموزانی که از این جهات به مراقبت‌های ویژه نیاز دارند^۷
۲. سنجش مهارت‌های حرکتی (حرکات درشت و ظریف)
۳. سنجش وضعیت رشدی با بهره‌گیری از آزمون‌های هنجاری رشد رفتاری و اجتماعی^۸
۴. سنجش شناختی که دربرگیرنده آزمون‌های هوشی، پردازش اطلاعات، توجه و تحرک است.^۹
۵. سنجش مهارت‌های زبانی و گفتاری و ارتباطی در زمینه عوامل مؤثر بر یادگیری خواندن (شامل سطح انگیزشی، هوش کلامی، حافظه فعال و تجربه زبانی)، مهارت‌های فرازبانی (شامل رمزگشایی آواشناختی، آگاهی آواشناختی، آگاهی نحوی، آگاهی معنانشناسی و کاربردشناسی زبان)^{۱۰}

برنامه‌های آموزش استثنایی حول مفهوم برنامه‌های آموزشی انفرادی شده طراحی می‌شوند. کلاس‌های درسی آنان نیز کوچکتر است تا امکان شناسایی دقیق‌تر و مشخص‌تر دانش آموزان و خانواده‌های آنان فراهم آید. همچنین، هدف‌های آموزشی متناسب با یکایک این دانش آموزان در نظر گرفته می‌شود و برنامه‌های جدید در هر سال تحصیلی و متناسب با سطح پیشرفت و ظرفیت‌های هر یک از آنان تدوین می‌گردد. معلمان این دانش آموزان نیز کار خود را با وضعیت هر یک از دانش آموزان تطبیق می‌دهند و فضای کلاسی مثبت و متناسب با نیازهای ویژه آنان را فراهم می‌سازند و با پیش‌داوری‌های نادرست و احساس ناتوانی شاگردان مقابله می‌کنند. آنان همچنین، در تمام این موارد با متخصصان روان‌شناسی و آموزش و پرورش استثنایی و با مدیریت مدرسه و سایر معلمان و با خانواده‌های دانش آموزان مشورت و همکاری می‌کنند (ویلیام هیوارد^۱، ۲۰۱۲).

پیش از آنکه کودکان دارای نیازهای ویژه برای آموزش استثنایی معرفی شوند، ضروری است سنجش علمی دقیق و کامل از آنان به عمل آید تا معلوم شود که از نظر توانایی‌های شناختی، کم‌توانی‌های یادگیری، توانایی‌های پردازش زبانی، رفتارهای انطباقی در محیط، کمبودهای دیداری و شنیداری، مهارت‌های حرکتی، و اختلال‌های رشدی در چه وضعیتی هستند.

بررسی مطالعات و برنامه‌ها و کارکردهای گوناگون در نظام‌های پیشرفته‌تر آموزش و پرورش در زمینه سنجش ورودی دانش آموزان به مدرسه در آمریکای شمالی و در اروپا (از جمله نگاه کنید به: دپارتمان آموزش عمومی در امریکا^۱، ۲۰۰۷؛ سنجش آمادگی

3. What Does Ready for School Mean in England (2011). www.nurseryworld.co.uk
 4. Review of School Readiness Assessment Abroad (2011). eng.hi138.com
 5. Santa-Clara-County Head-Start School Readiness Assessment of Graduating Head-Start Students (2010). Watsonville, CA. www.sccoe.k12.ca.us
 6. School Readiness Assessment in San Francisco Unified School District (2007). Applied Survey Research. www.first5sf.org
 7. نگاه کنید به: میلر، لوسی (۱۳۷۹)، ترجمه مریم مهدی ولوجردی و دکتر علاء طلوعی

8. Berk, Laura E. (2007)
 9. Wolman, Benjamin B. (Editor) (4th ed. 2005)
 ۱۰. نگاه کنید به: لطف آبادی، حسین (۱۳۸۰)

1. Heward, William
 2. Department of Public Instruction: *Identification and Assessment of Students, Evaluation Process* (2007). <http://www.nrcl.org/research/states>

زمانی کوتاه بازتاب می‌دهند؛ سوم آنکه در سنجش توانایی‌های افراد متعلق به اقوام و فرهنگ‌ها و زبان‌های گوناگون توانایی کافی ندارند؛ چهارم آنکه آزمون‌شونده را در وضعیتی انفعالی قرار می‌دهند؛ پنجم آنکه فرد را کمتر از آنچه هست و بسیار کمتر از آنچه می‌تواند باشد برآورد می‌کنند؛ و ششم آنکه به دلیل خصلت ایستا و محافظه‌کارانه خود نمی‌توانند کمک قابل ملاحظه‌ای به تدریس و پیشرفت و رشد و بهبودبخشی فرد داشته باشند. برعکس، در رویکردهای جدید، با نگرشی پویا و دورنگر، تشخیص و سنجش ظرفیت‌های رشد و پیشرفت افراد اساس کار سنجش روانی - تربیتی و بخشی جدایی‌ناپذیر از آموزش و پرورش و بهبودبخشی و درمان و در تعامل مستمر و پیچیده با آن است (همان، ۱۳۹۰ الف، صفحه ۱۹).

دانش‌آموزان استثنایی، دیگر کسانی هستند که به‌صورت عمومی در یک یا چند حوزه اختصاصی، در سطحی پایین‌تر از دانش‌آموزان عادی هستند و نیازهای آموزشی ویژه دارند. این گروه از دانش‌آموزان، نه تنها در این یا آن مسأله یادگیری، بلکه ممکن است در مسائل ارتباط اجتماعی، عاطفی، رفتاری، جسمی و اختلال‌های رشدی نیازمند برنامه‌های ویژه آموزشی باشند

آنچه اساسی است این است که به‌خصوص در سنجش ورودی دانش‌آموزان بنیادها و اصول و یافته‌های پژوهشی دانش روان‌سنجی مورد نظر قرار گیرد و کودکان هم از نظر وضعیت موجود خود و هم از نظر توانایی‌ها و ظرفیت‌هایی که دارند مورد سنجش قرار گیرند تا تصویری جامع از وضعیت زیستی و روان‌شناختی و اجتماعی و فرهنگی آنان به‌دست آید. با چنین سنجش پویا و جامعی است که می‌توان به سه سؤال اساسی در مورد اهداف سنجش آمادگی ورود دانش‌آموز به مدرسه پاسخ گفت:

۶. سنجش توانایی‌های تحصیلی در زمینه توانایی‌های خواندن و نوشتن و حساب کردن
 ۷. سنجش کم‌توانی‌های یادگیری و ظرفیت‌های دانش - آموز برای فائق آمدن بر این کم‌توانی‌ها^۱
 ۸. سنجش وضعیت عاطفی و سلامت روانی با بهره‌گیری از آزمون‌های هنجاری و ملاکی مربوطه^۲
 ۹. سنجش وضعیت فرهنگی و قومی و خانوادگی و محیط زندگی اجتماعی دانش‌آموز^۳
 در گذشته عموماً روش‌های سنجش سنتی برای تشخیص وضعیت افراد به کار گرفته می‌شد اما در دو سه دهه اخیر هم روان‌سنجی افراد و هم روش‌های سنجش دانش‌آموزان تغییرات اساسی یافته و اکنون در آموزش و پرورش‌های پیشرفته‌تر از روش‌های مدرن (از جمله سنجش مبتنی بر برنامه درسی^۴ و سنجش پرونده‌ای^۵، سنجش مبتنی بر روان‌شناسی شناختی^۶، سنجش اصیل^۷ یا سنجش توانایی‌های شاگرد در زندگی واقعی و سنجش فراگیر و پویا^۸) استفاده می‌شود (لطف‌آبادی، ۱۳۹۰ الف):
 رویکردهای پیشین سنجش و اندازه‌گیری اساساً متمرکز بر تشخیص وضعیت و توانایی‌های موجود دانش‌آموز و نگرشی ایستا به وضعیت روانی - تربیتی آنان دارد و به‌صورتی متمرکز بر تحلیل‌های ریاضی و آماري تکیه می‌کنند. این رویکردها دست کم دارای شش کاستی اساسی هستند: اول آنکه اندازه‌های مستقیم از توانایی‌های افراد به‌دست نمی‌دهند؛ دوم آنکه بخش کوچکی از تمامیت ویژگی‌های دانش‌آموز را و آن هم در یک مقطع

۱. نگاه کنید به: والاس، جرالده؛ و مک‌لافلین، جیمز (ترجمه محمدتقی

منشی طوسی، ۱۳۹۰، چاپ یازدهم)

2. Hogan, Thomas (2003)

۳. نگاه کنید به: لطف‌آبادی، حسین (۱۳۹۰ الف و ب)

4. curriculum-based assessment

5. portfolio assessment

6. cognitive-based assessment

7. authentic assessment

8. dynamic and comprehensive assessment

وضعیت شنوایی و گفتاری، وضعیت پوستی، وضعیت دهان و دندان، بیماری‌های نیازمند مراقبت ویژه، سابقه بیماری، سابقه پزشکی فردی، فشار خون، نتایج معاینات پزشکی عمومی، وضعیت روانی و عصبی در معاینات پزشکی و اختلال رفتاری اوتیسم)

سنجش آمادگی تحصیلی

موارد بالا به روشنی نشان می‌دهد که سنجش ورودی کودکان بدو ورود به مدرسه اساساً از نوع برخی اطلاعات عمومی و معاینات پزشکی است. این واقعیت را می‌توان در گزارش عملکرد طرح سنجش که توسط سازمان آموزش و پرورش استثنایی انتشار یافته است (همان، گزارش رسمی سال‌های ۸۸-۱۳۸۷ و ۸۹-۱۳۸۸) نیز مشاهده کرد. یافته‌های این گزارش‌ها که در فصول دوم و سوم آن (صفحات ۷ تا ۷۱) ارائه شده حاوی ۵۲ جدول است که ۴۷ جدول شامل موارد اول و دوم و سوم مذکور (یعنی مشخصات فردی، مشخصات خانواده، و ویژگی‌های جسمی دانش‌آموزان) است و تنها ۵ جدول به شرح زیر به مورد چهارم، یعنی به سنجش آمادگی تحصیلی، در استان‌ها و در کل کشور، اختصاص یافته است:

جدول ۲-۲۴- توزیع فراوانی و درصد نوآموزان بدو ورود به دبستان برحسب نتیجه سنجش گفتار (که دربرگیرنده سه ستون: منفی بدون مشکل، مثبت مشکوک به مشکل و نامشخص است)؛

جدول ۲-۲۵- توزیع فراوانی و درصد نوآموزان بدو ورود به دبستان برحسب نتیجه سنجش مقدماتی آمادگی تحصیلی (که گزارش آن نیز دربرگیرنده سه ستون: منفی بدون مشکل، مثبت مشکوک به مشکل، و نامشخص است)؛

جدول ۲-۲۶- توزیع فراوانی و درصد نوآموزان بدو ورود به دبستان برحسب علت ارجاع به مرحله تخصصی سنجش آمادگی تحصیلی (که دربرگیرنده شش ستون:

۱- کودکی را که برای نام‌نویسی به مدرسه می‌آورند چگونه و تا چه اندازه آماده ورود به مدرسه است؟
 ۲- برنامه‌های آموزشی و تربیتی مدرسه را چگونه می‌توان با آمادگی‌های ورود دانش‌آموز به مدرسه مرتبط کرد؟
 ۳- ویژگی‌های کودک که ناشی از عوامل خانوادگی و اجتماعی و فرهنگی او است چه ارتباطی با میزان آمادگی ورود او به مدرسه دارد؟

چگونگی سنجش ورودی دانش‌آموزان ایران به مدارس ابتدایی

اکنون جا دارد بینیم فاصله کارکرد واقعی آموزش و پرورش ایران در سنجش ورودی دانش‌آموزان به مدارس ابتدایی با ۹ مورد ضروری سنجش دانش‌آموزان و سه هدف اصلی سنجش ورود به مدرسه که در بالا ذکر شد، تا چه اندازه است. گزارش عملکرد طرح سنجش سلامت جسمی و آمادگی تحصیلی کودکان بدو ورود به مدرسه (۸۸-۱۳۸۷ و ۸۹-۱۳۸۸) که توسط معاونت تشخیص و توان‌بخشی و امور اجتماعی (مدیریت پیشگیری و تشخیص) سازمان آموزش و پرورش استثنایی انتشار یافته، حاکی از آن است که در این طرح موارد زیر از دانش‌آموزان ورودی به کلاس اول ابتدایی سنجش می‌شود:

۱. مشخصات فردی (شامل جنسیت، سابقه آموزش پیش از دبستان، بیمه درمانی، نوع بیمه، وضعیت یک‌زبانه یا دوزبانه بودن، و راست‌دستی و چپ‌دستی)

۲. مشخصات خانواده (شامل سن و تحصیلات و شغل پدر، سن و تحصیلات و شغل مادر، نسبت خویشاوندی بین والدین، همراهان زندگی خانوادگی دانش‌آموز، تعداد افراد خانوار، چندمین فرزند بودن دانش‌آموز و محل سکونت شهری یا روستایی دانش‌آموز)

۳. ویژگی‌های جسمی دانش‌آموز (شامل وضعیت ایمن-سازی بدن، قد، وزن، وضعیت بینایی و دید رنگ،

گرفتن پیشینه‌ها و امکانات و ساختار متفاوت برنامه‌های آموزشی در کشورهای پیشرفته صنعتی کارکرد واقعی آموزش و پرورش ایران در سنجش ورودی دانش‌آموزان به مدارس ابتدایی در مقایسه با مبانی نظری و کارکردهای علمی موجود جهانی در این حوزه از سنجش روانی- تربیتی و در مقایسه با ۹ مورد ضروری سنجش دانش‌آموزان و سه هدف اصلی سنجش ورود به مدرسه، که در بخش‌های قبلی این مقاله ذکر شد، فاصله قابل توجهی دارد و همگی حاکی از ضرورت مبرم اجرای برخی طرح‌های پژوهشی توسعه‌ای و علمی و کاربردی برای ایجاد تحول در این موضوع است. پرسش و گفتگوهایی که با دست‌اندرکاران مربوطه در سازمان آموزش و پرورش استثنایی نیز صورت گرفت حاکی از آن بود که مسئولان محترم مذکور نیز تمایل جدی به بهبود وضعیت سنجش دانش‌آموزان ورودی به مدرسه را دارند و نیاز مبرم برای چنین مطالعات و تحول در سنجش روان‌شناختی کودکان ایرانی در آغاز ورود به پایه اول ابتدایی را احساس می‌کنند. بنابراین، با توجه به آنچه در این مقاله توضیح داده شد ضروری است سازمان آموزش و پرورش استثنایی، پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش، اساتید دانشکده‌های روان‌شناسی و علوم تربیتی و دیگر افراد و نهادهای علمی کشور اقدامات لازم برای طراحی و اجرای چنین پژوهش‌هایی را انجام دهند.

نمره پایین‌تر از حد نصاب، عدم همکاری، سن بالا، عدم تسلط به زبان آزمون، اختلال حسی- حرکتی و سایر موارد است؛

جدول ۲-۲۷- مشخصات آماری نمره آزمون سنجش آمادگی تحصیلی نوآموزان بدو ورود به دبستان (که دربرگیرنده شش ستون: فراوانی، نامشخص، میانگین، میانه، انحراف استاندارد، و واریانس است)؛ و

جدول ۲-۳۰- توزیع فراوانی و درصد نوآموزان بدو ورود به دبستان برحسب علت نتیجه ارزیابی تخصصی آمادگی تحصیلی (که دربرگیرنده هفت ستون: عادی، دیرآموز، معرفی مشروط به دبستان عادی، آموزش‌پذیر، آزمایشی به مدرسه استثنایی، ارزیابی مجدد، و معرفی به بهزیستی است).

نتیجه‌گیری

از آنچه عملاً در مورد سنجش ورودی کودکان بدو ورود به مدرسه صورت می‌گیرد، از بررسی منابع موجود در سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور که در دسترس نویسندگان قرار داشته است، و نیز از آنچه در گزارش‌های مربوط به طرح سنجش ورودی کودکان بدو ورود به مدرسه ارائه شده می‌توان به روشنی دریافت که با وجود کوشش‌های قابل‌ذکری که سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور به‌انجام رسانده است و با در نظر

منابع

- سازمان آموزش و پرورش استثنایی (۱۳۸۹). گزارش عملکرد طرح سنجش سلامت جسمانی و آمادگی تحصیلی کودکان بدو ورود به دبستان (سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷). تهران: معاونت توان‌بخشی و امور اجتماعی (مدیریت پیشگیری و تشخیص).
- سازمان آموزش و پرورش استثنایی (۱۳۹۰). گزارش عملکرد طرح سنجش سلامت جسمانی و آمادگی تحصیلی نوآموزان بدو ورود به دبستان (سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸). تهران: معاونت توان‌بخشی و امور اجتماعی (مدیریت پیشگیری و تشخیص).
- کارتلیج، جی؛ و میلیرن، جی (۱۳۸۶). چاپ ششم). آموزش مهارت‌های اجتماعی به کودکان (ترجمه محمدحسین نظری‌نژاد). مشهد: انتشارات به‌نشر.
- گالاگر، جیمز (۱۳۸۸). چاپ هشتم). آموزش کودکان تیزهوش (ترجمه مجید مهدی‌زاده و احمد رضوانی). مشهد: انتشارات به‌نشر.

لطف آبادی، حسین (۱۳۸۰). روان‌شناسی زبان و آموزش خواندن: بنیادهای نظری، آزمون‌ها و یافته‌های تجربی در طرح پژوهشی کاهش کم‌توانی خواندن از طریق تشخیص اولیه کودکانی که در خطر ناتوانی خواندن هستند. دانشگاه فردوسی.

لطف آبادی، حسین (۱۳۹۰ الف). سنجش و اندازه‌گیری در علوم تربیتی و روان‌شناسی: روان‌سنجی سنتی و رویکردهای جدید در سنجش روانی- تربیتی. ویراست دوم، تهران: انتشارات سمت.

لطف آبادی، حسین (۱۳۹۰ ب). روان‌شناسی تربیتی. چاپ ششم. تهران: انتشارات سمت)

میلر، لوسی (ترجمه مریم مهدی ولوجردی و دکتر علاء طلوعی: آزمون غربالگری کودکان پیش‌دبستانی. انتشارات سازمان آموزش و پرورش استثنایی. ۱۳۷۹.

والاس، جرالده؛ و مک‌لافلین، جیمز (۱۳۹۰، چاپ یازدهم). ناتوانی‌های یادگیری: مفاهیم و ویژگی‌ها (ترجمه محمدتقی منشی طوسی). مشهد: انتشارات به‌نشر.

Berk, Laura E. (2007). Child development. 7th edition. New Jersey: Prentice Hall.

Colangelo, N., & Davis, G. (2003). Handbook of Gifted Education. Boston: Pearson Education, Inc.

Cowdery, G. E. (2011). The exceptional child: Inclusion in early childhood education. New York: Wadsworth Publishing.

Heward, W. L. (2012). Exceptional children: An introduction to special education (10th ed.). New Jersey: Prentice Hall.

Hogan, Thomas (2003). Psychological testing: A practical introduction. New York: John Wiley & Sons.

Kauffman, M., & Hallahan, D. P. (2008). Exceptional learners: Introduction to special education. (11th ed.). Boston: Allyn & Bacon.

Taylor, R. L. (2008). Assessment of exceptional students (8th. Ed.). Boston: Allyn & Bacon.

Turnbull, A. P. (2012). Exceptional lives: Special education in today's schools (7th ed.). New Jersey: Prentice Hall.

Turnbull, Ron (2009). Exceptional Lives: Special Education in Today's Schools (4th ed.). Merrill Prentice Hall. New Jersey.

Wolman, Benjamin B. (Editor) (4th ed. 2005). Handbook of intelligence: Theories, measurements and applications. New York: John Wiley and Sons.